

Advies van het Economisch en Sociaal Comité inzake het thema „Duurzame hulpbronnen — een bijdrage van het platteland aan een actieve bescherming van het klimaat en een duurzame ontwikkeling”

(2000/C 367/13)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 20 en 21 oktober 1999 besloten overeenkomstig artikel 23, lid 3 van zijn reglement van orde een advies op te stellen over het thema „Duurzame hulpbronnen — een bijdrage van het platteland aan een actieve bescherming van het klimaat en een duurzame ontwikkeling”.

De Afdeling „Landbouw, plattelandsontwikkeling, milieu”, die was belast met de voorbereidende werkzaamheden, heeft haar advies op ... goedgekeurd; rapporteur was de heer Wilms

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 375e zitting van 20 en 21 september 2000 (vergadering van 20 september) met algemene stemmen het volgende advies uitgebracht.

1. Inleiding

1.1. Uitgangspunten

Krachtens artikel 6 van het Verdrag van Amsterdam moet de EU voortaan in al haar beleidsmaatregelen terdege rekening houden met milieubelangen en het duurzaamheidsbeginsel. Wat haar milieumaatregelen betreft krijgt een actieve klimaatbescherming prioriteit. De belangrijkste oorzaak van klimaatveranderingen is de toenemende CO₂-uitstoot. Deze ontwikkeling hangt grotendeels af van de omvang en de aard van het energieverbruik. Aan de energievoorziening en met name aan het energiegebruik moet het beginsel van duurzame ontwikkeling ten grondslag liggen.

Volgens het Witboek voor een EU-strategie en het actieplan „Energie voor de toekomst — Duurzame energiebronnen” moet duurzame energie in 2010 12 % van de energiebalans van de EU uitmaken. Als middelen om dit te bereiken worden genoemd: regelingen voor betere voorwaarden voor duurzame energie, meer geld van de lidstaten en van de EU voor duurzame-energieprogramma's.

Maar niet alleen het gebruik van duurzame energie kan het klimaat helpen beschermen. Ook een rationeel energiegebruik, milieuvriendelijker landbouw en het gebruik van hernieuwbare grondstoffen kunnen hieraan bijdragen.

1.2. Algemene beleidsdoelstellingen

De politiek moet ervoor zorgen dat economische doelstellingen, (behoud van goedkope grondstoffen voor bedrijfsleven en bevolking, garantie dat de hulpbronnen op de lange termijn niet uitgeput raken, duurzame voorzieningszekerheid, iedereen moet kunnen profiteren van de algemene inkomens- en welvaartsverbetering), milieudoelstellingen (behoud van natuurlijke hulpbronnen en klimaatbescherming, natuurbehoud en -ontwikkeling, gebruik van duurzame hulpbronnen om uitputting van natuurlijke hulpbronnen te voorkomen, behoud

van de biodiversiteit) en sociale doelstellingen [behoud en ontwikkeling van recreatiegebieden, creëren van arbeidsplaatsen, zorgen voor een sociaal en cultureel aanbod, eerlijke verdeling (een „billijke” inkomensverdeling)] in de praktijk op elkaar worden afgestemd.

2. Een dringend advies

Op het platteland, dat vaak wordt gezien als een gebied waar elders veroorzaakte milieuschade gecompenseerd kan worden, zijn er mogelijkheden te over voor de ontwikkeling van duurzame hulpbronnen. De kansen om de natuur te regenereren zijn nog lang niet allemaal benut. In haar steunprogramma's besteedt de Commissie te weinig aandacht aan duurzame ontwikkeling. Dit blijkt eens te meer uit de voorlopige versies van en publicaties over het nieuwe steunprogramma voor de periode 2000-2006. Het gevaar is dat het woord „duurzaam” alleen maar wordt gebruikt om zogenaamd aan politieke eisen te voldoen, zonder dat er duidelijke criteria en maatstaven worden uitgewerkt. Zo moet er op alle niveaus van de programma's breed overleg worden gevoerd met maatschappelijke organisaties, en dient men bij de toekenning van financiële middelen te garanderen dat deze voor duurzame doeleinden worden gebruikt. Met dit advies wil het ESC invloed uitoefenen op de volgende programma's van de Commissie en de lidstaten en op het beheer van de subsidies. Onderzocht moet worden welke rol het platteland hierbij kan spelen.

Beleidssterreinen als land- en bosbouw, energie, structuurbeleid, onderzoek en onderwijs moeten beter aan elkaar worden gekoppeld. De bedoeling van dit advies is een politiek initiatief in gang te zetten en niet om een gedetailleerd concept uit te werken. Nagegaan dient te worden welke hulpbronnen voor de opwekking van duurzame energie in aanmerking komen. Uiteraard moeten deze energiebronnen aan economische en ecologische kosten/baten-analyses worden onderworpen.

3. Algemene opmerkingen

Bij de discussie over de bijdrage van het platteland in verband met duurzame hulpbronnen en duurzame ontwikkeling verdienen vier opties (par. 3.1 t/m 3.4) bijzondere aandacht:

3.1. *Gebruik van duurzame energie*

Uit waterkracht wordt momenteel in het algemeen in grote installaties de meeste duurzame energie opgewekt. Maar vergeleken met andere vormen van duurzame energie zal de hoeveelheid in deze centrales geproduceerde energie waarschijnlijk maar in geringe mate toenemen. Er is echter een interessantere optie: het opwekken van duurzame energie in kleinere waterkrachtcentrales (bijvoorbeeld in bergstreken).

Met behulp van fotovoltaïsche cellen kan de omzetting van zonne-energie in elektriciteit nog sterk worden uitgebreid op plaatsen die toch al bebouwd zijn (b.v. daken, gevels, geluidsschermen). In bepaalde regio's en nog nader te bepalen prioritaire gebieden, zoals kuststreken, kunnen meer windturbineparken worden aangelegd. Wat de energiewinning uit biomassa betreft zijn er grote regionale verschillen. Vooral op het platteland kunnen landbouw- en bosbouwbedrijven ervoor zorgen dat deze vorm van energie beter benut wordt. Hout, een hernieuwbare grondstof, is momenteel de belangrijkste energiebron. Wordt hier meer gebruik van gemaakt, dan is het niet alleen mogelijk om het aandeel van duurzame energie in de energiebalans te vergroten, maar ook om nieuwe afzetmogelijkheden voor de bosbouw te creëren en arbeidsplaatsen te garanderen. De bosbouw moet de nodige aandacht krijgen in de algemene concepten voor duurzame energie.

Daarbij moet de door de overheid bedreven bosbouw het goede voorbeeld geven en samen met de particuliere bosbouw de hulpbronnen effectiever gebruiken. Ook voor oliehoudende planten is door een toenemend gebruik van plantaardige oliën een grotere afzet mogelijk. Bij de productie van hernieuwbare grondstoffen moet vooral wat bemesting en bewatering betreft het principe van duurzame landbouw in acht worden genomen.

3.2. *Hernieuwbare grondstoffen*

Op braakliggende landbouwgronden zou de verbouw van „non-food“-gewassen zonder verlaging van de braakleggingspremies en zonder beperking tot maar enkele gewassen mogelijk moeten zijn. Daarbij dient vooral te worden nagegaan of de milieuverbeteringen echt wel „netto-voordelen“ zijn. Nu al biedt de teelt van hernieuwbare grondstoffen Europese landbouwers extra inkomensmogelijkheden, en de economische vooruitzichten zijn gunstig. Wat brandstoffen en smeermiddelen betreft zijn nog lang niet alle mogelijkheden benut (oliën) en moet er voor verder onderzoek geld worden vrijgemaakt. Ook de afzet van oliehoudende planten kan nog worden uitgebreid: hiervan wordt in Europa nu nog meer ingevoerd dan uitgevoerd (bijvoorbeeld lijnolie). In de bouw en in de woninginrichting worden steeds meer natuurlijke materialen gebruikt. Er zijn bijvoorbeeld al lange tijd verfsorten en isolatiematerialen op de markt die als alternatief kunnen dienen voor via chemische weg geproduceerde stoffen. Ook in de automobiellindustrie neemt het gebruik van hernieuwbare grondstoffen toe: in het binnenwerk worden steeds meer natuurvezels verwerkt. Ook bij de productie en verwerking van textiel wordt hoe langer hoe meer gebruik gemaakt van

natuurlijke grondstoffen als hennep en vlas. Worden hout en kurk op duurzame wijze geproduceerd, dan zijn er bijvoorbeeld in de bouw en in het huishouden tal van toepassingsmogelijkheden voor. Als het bos (een ecosysteem) duurzaam wordt geëxploiteerd zal het niet verdwijnen. De exploitatie van kurkeiken in het Middellandse-Zeegebied levert daar bijvoorbeeld arbeidsplaatsen op en helpt voorkomen dat deze uit milieuoogpunt belangrijke bomen gerooid worden. Ook in de wereld van de cosmetica en de lichaamsverzorging en in de gezondheidszorg (onder meer geneesmiddelen) neemt de vraag naar biologische producten toe. De handel hierin zal zich zeker nog uitbreiden.

3.3. *Rationeel energiegebruik*

Op het gebied van rationeel energiegebruik en energiebesparing zijn er nog legio mogelijkheden. Op het platteland kunnen niet alleen huishoudens nog meer energie besparen, maar ook bedrijven, inclusief landbouw- en bosbouwondernemingen. Uit het oogpunt van milieu en energie is veel te zeggen voor bijvoorbeeld warmtekrachtkoppeling (WKK). Maar juist op het platteland zijn er nog maar weinig WKK-installaties of kunnen ze nog niet op een economisch efficiënte manier worden geëxploiteerd. Er is meer onderzoek nodig naar de exploitatiemogelijkheden van dergelijke installaties en naar de ontwikkeling van nieuwe technologieën. Bij het toekennen van subsidies in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid moet meer aandacht aan het duurzame effect ervan worden besteed. Middelen die voor dorpsvernieuwing bedoeld zijn bieden wat dit betreft grote mogelijkheden⁽¹⁾. Warmte-isolatie en het gebruik van hernieuwbare grondstoffen in de bouw (bij voorkeur uit de regio zelf afkomstig) moeten bij de steunverlening prioriteit krijgen. Om de subsidies voor een rationeel energiegebruik zo goed mogelijk te besteden is een betere (milieu)advisering nodig en moeten voor de overdracht van technologie op het platteland de nieuwste technieken worden gebruikt.

3.4. *Betere kringloop van materialen in gemeenten en regio's*

Een effectievere kringloop van materialen in regio's en gemeenten kan een forse besparing van grondstoffen en energie opleveren en bijdragen aan een duurzame ontwikkeling (nieuwe, op de behoeften afgestemde opzet van decentrale structuren — beleidsinstrument: plannen voor de ontwikkeling van het platteland). Dit kan op de volgende manieren gebeuren: 1) het sorteren en recyclen van bedrijfs- en huishoudelijk afval en het gebruik hiervan om energie op te wekken, voor zover dit niet schadelijk is voor het milieu; 2) de aanleg van kleine waterzuiveringsinstallaties, met name in geïsoleerde plattelandsgemeenten; 3) (indien economisch haalbaar) de rechtstreekse verkoop van landbouwproducten, waardoor landbouwbedrijven niet alleen méér kunnen verdienen, maar ook lange transportketens voorkomen worden.

⁽¹⁾ De in het kader van artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1257/1999 geplande maatregelen. Zie in dit verband ook het ESC-advies van 29 april 1998 (PB C 214 van 10.7.1998, blz. 56) over de mededeling van de Commissie „Energie voor de toekomst: hernieuwbare energiebronnen“ (Witboek)

Door het ondersteunen van onder meer de levering, verwijdering, rechtstreekse verkoop en verwerking van hernieuwbare grondstoffen in gemeenten en regio's ontstaat er vraag naar nieuwe arbeidsplaatsen. Een dergelijke gerichte aanpak zorgt voor toegevoegde waarde op het platteland. De primaire productie in de land- en bosbouw moeten gericht gesteund worden, maar dit geldt in nog sterkere mate voor de sectoren verwerking en dienstverlening.

4. Algemene doelstellingen

4.1. *Gemeenschappelijke strategieën voor het gebruik van duurzame energie*

De politiek is het er bijna unaniem over eens dat het gebruik van duurzame energie moet worden uitgebreid. Een belangrijke overweging is daarbij dat ook voor toekomstige generaties een goede levensstandaard dient te zijn weggelegd. Zonder financiële steunverlening is de ambitieuze doelstelling voor 2010 niet te verwezenlijken. Naast onderzoek en ontwikkeling zijn ook ruime toepassingsmogelijkheden nodig. Daarbij is het vooral van belang dat duurzame energie toegang tot de markt krijgt. Wanneer de steunverlening ten einde loopt, moeten exploitanten de mogelijkheid hebben om winst te maken: de uitvoerbaarheid van hun plannen dient gegarandeerd te zijn, zij moeten hun energie kunnen verkopen en op een zekere afzet kunnen rekenen. Ten slotte moeten de milieuvoordelen van duurzame energie financieel gehonoreerd worden.

Om het gebruik van duurzame energie uit te breiden, moet de energiebelasting in EU-verband geharmoniseerd worden. Dat betekent onder meer dat de lidstaten de mogelijkheid dienen te krijgen om geen energiebelasting op duurzame energie te heffen. Ook moet worden voorkomen dat het gebruik van duurzame energie als gevolg van de liberalisering van de energiemarkten in het gedrang komt.

Verder moeten de lidstaten aangeven op welke manier zij zullen bijdragen aan de verwezenlijking van de algemene doelstelling voor 2010. Hierbij dient het platteland ruime aandacht te krijgen.

4.2. *Politieke initiatieven voor de ontwikkeling van het platteland*

Op het platteland moet duurzame ontwikkeling het belangrijkste richtsnoer worden. De betrokken overheidsinstanties dienen voor de duurzame ontwikkeling van het platteland een gezamenlijk beleid uit te werken: zij moeten modellen invoeren, evalueren en verspreiden die op het platteland de basis kunnen leggen voor een efficiënte kringloop van

materialen en een optimale exploitatie van duurzame energie. Een dergelijk beleid stoelt op de grondbeginselen van duurzame economische bedrijvigheid. Er worden bijvoorbeeld zoveel mogelijk lokale bewoners bij betrokken en milieu-, sociale en economische aspecten krijgen evenveel aandacht.

5. Onderdelen van duurzame ontwikkeling

5.1. *Richtsnoeren*

Men is het erover eens dat er naast het algemene richtsnoer „duurzame ontwikkeling” ook nog andere, bijvoorbeeld regionale richtsnoeren moeten komen. Zij dienen een kader te vormen voor de diverse doelstellingen, strategieën en activiteiten. Het zijn dus oriëntatiepunten voor gemeenschappelijke, verplichtende, richtinggevende en toekomstgerichte idealen. Alle betrokken partijen in de regio moeten aan deze discussie een bijdrage kunnen leveren. Bovendien moet men het eens zien te worden over de manier waarop de resultaten van een en ander in praktijk dienen te worden gebracht.

5.2. *Multifunctionele landbouw*

Nu landbouwbedrijven steeds multifunctioneler worden, moeten zij in sterkere mate duurzame energie gaan gebruiken om zo het klimaat te beschermen en een bijdrage te leveren aan een duurzame ontwikkeling. Er zijn nog mogelijkheden te over. Vooral het GLB biedt wat dit aangaat de nodige aanknopingspunten. Zo kunnen landbouwbedrijven met behulp van de structuurfondsen hun energievoorziening „verduurzamen”. De compensatiefondsen bieden onder meer de mogelijkheid om te investeren in de teelt, verwerking en verkoop van gewassen die als hernieuwbare grondstof moeten dienen; ook herbebossing maakt hier deel van uit.

5.3. *Gesloten kringloop van materialen op lokaal en regionaal niveau en energiebalansen*

Aan lokale en regionale materiaal- en energiebalansen is tot nu toe te weinig aandacht besteed. Toch bieden alleen zij de mogelijkheid om nieuwe kansen voor duurzame energie op te sporen en te benutten. Een optimale exploitatie van duurzame hulpbronnen moet in dit verband absolute prioriteit krijgen. Bij de ontwikkeling van materiaalkringlopen moeten kleine en middelgrote ondernemingen en landbouwbedrijven gezien de oppervlakte van hun terrein/land, hun technische voorzieningen en hun goed opgeleide personeel een grotere rol gaan spelen.

5.4. Belasting- en steunbeleid⁽¹⁾

Momenteel is het gebruik van duurzame energie vaak nog niet kostendekkend. Dit verandert als fossiele grondstoffen inderdaad, zoals verwacht, duurder worden en voor duurzame energie effectievere productietechnieken worden ontwikkeld. Bovendien is de productie en verwerking van hernieuwbare grondstoffen en het gebruik van duurzame energie arbeidsintensiever, wat nieuwe arbeidsplaatsen kan opleveren. Subsidies voor duurzame energie zijn dus investeringen in de toekomst.

Nagegaan moet worden hoe ondernemingen en huishoudens die duurzame energie gebruiken financieel gesteund kunnen worden. Hierbij moet ook naar het externe effect van een en ander worden gekeken: wat zijn bijvoorbeeld de voordelen voor het milieu of welke milieuschade kan zo voorkomen worden? Om ervoor te zorgen dat er ook op de langere termijn meer steun komt voor het gebruik van duurzame energie en hernieuwbare grondstoffen moeten de huidige steunverleningsprogramma's en -richtlijnen op hun duurzame werking worden beoordeeld. De subsidies zelf moeten onderwerp van discussie worden. Ook investeringssteun dient aan duurzaamheidscriteria te worden getoetst⁽²⁾. Na een aanloop en een overgangsfinanciering moeten de installaties op eigen kracht kunnen draaien. In dit kader moeten adequate criteria worden uitgewerkt.

5.5. Coöperaties

Exploitatie van duurzame energie is gezien de natuurlijke factoren en de huidige stand van de technologie nog nauwelijks op grote schaal mogelijk en bovendien vaak onderhevig aan seizoensschommelingen. Als gevolg van deze schommelingen bij de winning van duurzame energie en de productie van hernieuwbare grondstoffen zien de producenten zich gedwongen om nieuwe samenwerkingsvormen te beproeven; op die manier kunnen zij bijvoorbeeld hun risico's spreiden. Juist op het platteland moeten ondernemingen, huishoudens en overheden naar nieuwe samenwerkingsvormen zoeken. Alleen met een gemeenschappelijke productie en een gemeenschappelijk afzetapparaat is het mogelijk de consument een ononderbroken energievoorziening te garanderen.

⁽¹⁾ Zie in dit verband ook het ESC-advies over het Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen op de interne elektriciteitsmarkt (CES 999/2000), met name de par. 5 en 11.

⁽²⁾ In zijn advies over de algemene evaluatie van het 5e milieuactieprogramma van 24 mei 2000 (PB C 204 van 18.7.2000, blz. 14) benadrukte het ESC dat „financiële stimulansen nodig [zijn] om de middelen anders te besteden en technologische innovaties te bevorderen. Ook moeten er maatregelen komen om niet-duurzame activiteiten te vervangen; bestaande maatregelen op dit gebied dienen te worden uitgebreid. Bij het verlenen van subsidies moet steeds voorop staan dat zij een duurzame ontwikkeling ten goede dienen te komen; is dit niet het geval, dan moeten ze afgebouwd worden.”

5.6. Toekomstgerichte arbeidsvormen

Plattelandsbedrijven hebben in het algemeen maar weinig personeel. Tegelijkertijd neemt in de samenleving de behoefte aan communicatie en samenwerking toe. Door steeds complexere productieprocessen en maatschappelijke netwerken is men gedwongen om nauwer te gaan samenwerken. Dit geldt ook voor kleine bedrijven. Voor de productie, marketing en verkoop zijn op den duur coöperatieve bedrijfsstructuren nodig. Dit is een leerproces, met name als via een nauwere samenwerking met andere bedrijven innovatieve oplossingen moeten worden gevonden voor bedrijfsmatige en regionale problemen. De samenwerking dient niet alleen bedrijfsactiviteiten te omvatten, maar moet ook en vooral gebruikt worden om voor de communicatie met consumenten en afnemers van producten en diensten nieuwe methoden uit te werken.

5.7. Moderne scholing en opleiding op het platteland

Duurzaam economisch handelen moet men leren. Pogingen om dit via verordeningen en wetten af te dwingen zullen altijd stranden. Grote delen van de bevolking moeten begrip opbrengen voor duurzame ontwikkeling en dit begrip ook in daden omzetten. Een belangrijk educatief streven is dat individuen zich gemotiveerd voelen om zelfstandig op te treden, zelf initiatieven te ontplooien en actief met elkaar samen te werken. Iedereen moet cursussen kunnen volgen. Maar door bijvoorbeeld de grote afstanden en het geringe aanbod is dat op het platteland niet altijd even gemakkelijk. De vele pogingen om nieuwe scholingsmanieren uit te werken verdienen daarom alle bijval en moeten steun krijgen. Onderwijs is dus het belangrijkste instrument om de bevolking tot „duurzaam denken” aan te zetten. Nieuwe denkpatronen zijn alleen mogelijk met nieuwe onderwijsstof, -methoden en -instrumenten. Daarvoor is een bijzondere inspanning van alle betrokkenen nodig.

5.8. Ontwikkeling van de infrastructuur

Het platteland mag geen museum worden. Niet een regio die slechts om nostalgische redenen behouden blijft. Het platteland moet ontwikkeld worden, met o.m. een goed poststelsel en een goed wegennet. Blijven zulke maatregelen uit, dan eist dat op den duur zijn tol in de vorm van ontwikkelingsachterstand.

6. Samenvatting: wat moet er gebeuren?

6.1. Initiatieven voor het platteland

De Commissie moet een gemeenschappelijk politiek initiatief voor de duurzame ontwikkeling van het platteland uitwerken (zie par. 4.2 van dit advies). Als onderdeel van dit initiatief kan een prijsvraag worden uitgeschreven voor gemeenten of groepen van gemeenten. Dan kunnen bijvoorbeeld die regio's

beloond worden die zich wat materiaalkringlopen en duurzame energie betreft hebben onderscheiden, of die bezig zijn effectieve strategieën te ontwikkelen om dit te bereiken.

6.2. Waarnemingspost voor het platteland

In de richtsnoeren voor het communautaire initiatief voor plattelandontwikkeling (LEADER+) (COM(1999) 475 def.) wijst de Commissie er terecht op dat er een waarnemingspost voor het platteland moet komen. Deze waarnemingspost moet niet alleen aandacht besteden aan de LEADER+-activiteiten, maar ook een aanspreekpunt zijn voor alle informatie over EU-maatregelen ten behoeve van de plattelandontwikkeling. Om voor een duurzame ontwikkeling te zorgen kan de waarnemingspost duurzame projecten helpen opzetten en op elkaar afstemmen en beproefde vormen van duurzaam beheer belonen. Ook moet de waarnemingspost ideeën voor de coördinatie tussen de verschillende ministeries en overheidsinstanties uitwerken⁽¹⁾. Verder dient de Commissie ervoor te zorgen dat de sociale partners zo veel mogelijk worden betrokken bij de werkzaamheden van de waarnemingspost.

6.3. Doelstellingen en speelruimte van de huidige programma's

De Commissie zou haar programma's moeten herzien om ervoor te zorgen dat duurzame ontwikkeling en klimaatbescherming als grondbeginselen worden opgenomen in het hele EU-beleid. Hierbij verdient vooral de opleiding van werknemers aandacht. In het onderwijs moet de aandacht met name uitgaan naar kennis en vaardigheden die voor een „duurzaam” denken en handelen nodig zijn.

In regionale plannen, zoals de plannen waar in de EU-verordening inzake de steun voor plattelandontwikkeling op wordt aangedrongen, moet het gebruik van duurzame energie en grondstoffen speciale aandacht krijgen. De Commissie dient er bij de verantwoordelijken voor het platteland op aan te dringen dat zij in hun plannen analyses van de materiaal- en energiebalans in gemeenten en regio's opnemen. Bij de toekenning van EU-subsidies moet vervolgens rekening worden gehouden met de resultaten van deze analyses en de gevolgen ervan voor de planning.

Bij het uitwerken van regels met betrekking tot overheidssubsidies voor duurzame energie en hernieuwbare grondstoffen dient de Commissie ervoor te zorgen dat geschikte termijnen — juist wat dit betreft van enorm belang — kunnen worden vastgesteld.

6.4. Nieuwe programma's en verordeningen

Naast het toetsen van bestaande programma's moet de Commissie ook nieuwe initiatieven voor duurzame ontwikkeling en klimaatbescherming ontwikkelen. Daarbij zijn twee aspecten van wezenlijk belang: 1) verbetering van onderzoek en ontwikkeling en 2) een ruimer gebruik van innovatieve technieken en procedures.

6.4.1. Verbetering van onderzoek en ontwikkeling

In de onderzoeksprogramma's en -plannen van de Commissie moet op de praktijk gericht onderzoek naar duurzame grondstoffen en energie voorop staan. Ook de opslag en het effectieve gebruik hiervan, bijvoorbeeld in kleine en middelgrote bedrijven, verdienen nader onderzoek. Met name moet worden bekeken of het platteland zich er wel voor leent. Vooral voor het onderzoek naar de verwerking van duurzame grondstoffen dient meer geld te worden vrijgemaakt.

6.4.2. Meer innovatie

Met de groeiende productie van duurzame grondstoffen en het gebruik van duurzame energie neemt ook de behoefte aan produktinnovatie toe. Daarbij ontstaan nieuwe arbeidsplaatsen. Met gerichte programma's (voor stroomopwekking en warmte) moet de Commissie dit proces ondersteunen. De toegevoegde waarde in de regio's verdient bijzondere aandacht: ook verwerkingsbedrijven moeten vooral op het platteland steun krijgen. De Commissie dient voor speciale programma's voor de financiering van rationeel energiegebruik en het gebruik van duurzame energie te zorgen, vooral in de landbouw en de bosbouw. Een en ander moet goed worden afgestemd op de investeringen en milieumaatregelen die eventueel voor financiering uit de structuurfondsen in aanmerking komen. Tenslotte verstevigen innovatieve producten en technologieën ook de exportpositie van de Europese economie, en dan in het bijzonder van de Europese middelgrote bedrijven.

6.5. Betere wettelijke regelingen

De Commissie zou aan de lidstaten moeten vragen welke wettelijke regelingen het gebruik van duurzame energie en duurzame grondstoffen bemoeilijken. Vervolgens zou zij in een rapport voorstellen voor een uniform rechtskader moeten doen. Bovendien dient gekeken te worden op welke manier in Europa een CO₂-heffing en een belastingvrijstelling (-verlaging) voor biologische brandstoffen mogelijk is.

6.6. Kandidaat-lidstaten

De kandidaat-lidstaten moeten worden betrokken bij alle pogingen om duurzame hulpbronnen aan te spreken, duurzame grondstoffen te gebruiken en de materiaalkringlopen in

⁽¹⁾ Zie par. 2.6.3 van het in voetnoot 2 genoemde advies.

gemeenten en regio's te verbeteren. Om van elkaar te kunnen leren moet een uitwisseling van ervaringen op gang worden gebracht. De Commissie zou in kaart moeten brengen in hoeverre de kandidaat-lidstaten over duurzame energie be-

schikken of hiervan gebruikmaken. Aan de hand daarvan kan worden nagegaan welke ontwikkelingskansen de plattelands-regio's hebben als zij de grondbeginselen van duurzame ontwikkeling toepassen.

Brussel, 20 september 2000.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de „Uitdagingen van de EMU voor de financiële markten”

(2000/C 367/14)

Het Economisch en Sociaal Comité heeft op 2 maart 2000 besloten, overeenkomstig artikel 23, lid 3, van zijn reglement van orde, een advies op te stellen over de „Uitdagingen van de EMU voor de financiële markten”.

De afdeling „Economisch en monetaire unie — economische en sociale samenhang”, die met de voorbereiding van de desbetreffende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 5 september 2000 goedgekeurd; rapporteur was de heer Pelletier.

Het Economisch en Sociaal Comité heeft tijdens zijn 375e zitting van 20 en 21 september 2000 (vergadering van 21 september) het volgende advies uitgebracht, dat met 73 stemmen vóór, 13 stemmen tegen, en bij 10 onthoudingen werd goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. De verwezenlijking van de monetaire unie bracht voor de actoren op de financiële markten twee uitdagingen met zich mee. De eerste was van technische aard: er dienden gemeenschappelijke gedragsregels te worden overeengekomen terwijl de respectieve nationale markten tot op dat moment functioneerden op basis van methoden en beginselen die het resultaat waren van diepgewortelde nationale usances.

1.2. De tweede uitdaging vloeide voort uit het korte tijdsbestek waarin de operatie zijn beslag moest krijgen: de waarde van alle op de onderscheidenlijke markten verhandelde effecten (aandelen, obligaties, staatspapier) moest snel in één munt, de euro, worden omgezet, en ook dienden op zeer korte termijn gemeenschappelijke regels voor de markten te worden ingevoerd. Daarbij speelde onder meer de moeilijkheid dat de feestdagen van de eurolanden op verschillende data vallen.

1.3. De Commissie was zo wijs om twee deskundigengroepen, onder voorzitterschap van respectievelijk de heren Giovannini en Brouhns, te verzoeken om een studie te verrichten naar de impact van de invoering van de euro op de financiële

markten en de marktusances tijdens de derde fase van de EMU⁽¹⁾.

1.4. De verslagen van deze deskundigengroepen zijn uiterst nuttig voor het opstellen van dit advies geweest.

1.5. Al snel bleek dat het Comité niet hetzelfde werk kon leveren als de door de Commissie aangezochte vooraanstaande specialisten.

1.6. Het is de taak van het Comité om in zijn adviezen waarde toe te voegen, zodat het geen zin had het werk van de deskundigen nog eens over te doen, met als resultaat een kopie van de verslagen Giovannini of Brouhns.

⁽¹⁾ De Commissie heeft op 2 juli 1997 een mededeling uitgebracht (COM(97) 337 def.) over de gevolgen van de invoering van de euro voor de kapitaalmarkten. Daarin heeft zij de voornaamste aanbevelingen van het rapport Giovannini over de obligatie- en aandelenmarkten, alsook de markten voor afgeleide instrumenten overgenomen. Het Comité heeft op 10 december 1997 een advies over deze mededeling uitgebracht (PB C 73 van 9.3.1998, blz. 141 — rapporteur: de heer Pelletier).